

Konferenciabeszámoló

Pázmándi Kinga:

„MÚLT ÉS JÖVŐ – TRADÍCIÓ ÉS INNOVÁCIÓ.” NAGYSZABÁSÚ ORSZÁGOS KONFERENCIA A KERESKEDELMI TÖRVÉNYKÖNYV 150. ÉVFORDULÓJÁNAK TISZTELETÉRE

A Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet és rangos társszervezői által 2025. november 12-én Budapesten megrendezett konferencia az 1875. évi XXXVII. törvénycikk, a Magyar Kereskedelmi Törvény elfogadásának 150. évfordulója alkalmából a magyar kereskedelmi jog történeti jelentőségét és jelenkori továbbélését vizsgálta. A konferencia előadói az adott szakterület kiemelt szakértői, a kereskedelmi jog néhány kérdésének elméleti és gyakorlati aspektusainak felvillantására is vállalkoztak. A rendezvény célja az volt, hogy a tradíció és innováció kettősségére építve mutassa be, hogy miként, és mennyiben képes a klasszikus kereskedelmi jogi gondolkodás történelmi transzformációja ma is érdemi válaszokat adni a digitalizáció, a globalizáció és a modern piacgazdaság kihívásaira.

MÚLT ÉS JÖVŐ – TRADÍCIÓ ÉS INNOVÁCIÓ. 150 ÉVES A MAGYAR KERESKEDELMI TÖRVÉNY (1875–2025)

A Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet, és társszervezői, a Magyar Jogász Egylet és a Károli Gáspár Református Egyetem kooperációjával megvalósított nagyszabású konferenciának a Budapesti Ügyvédi Kamara adott otthont. A rendezvény fővédnöke Tuzson Bence igazságügyi miniszter volt, akinek nevében Répássy Róbert miniszterhelyettes, parlamenti államtitkár köszöntötte a résztvevőket. Megnyitó beszédében hangsúlyozta: a Magyar Kereskedelmi Törvény nem pusztán történeti kódex, hanem a magyar gazdasági jogi gondolkodás egyik máig ható alapköve. A kereskedelmi jog fejlődése – szemben számos közjogi területtel – alapvetően folytonos, evolutív pályát járt be, amelynek tanulságai a jelen jogalkotása számára is iránymutatóak.

Ezt követően Prof. Dr. Trócsányi László, rektor, a Magyar Jogász Egylet elnöke nevében Prof. Dr. Szuchy Róbert, a Károli Gáspár Református Egyetem rektorhelyettese, valamint Dr. Tóth M. Gábor, a Budapesti Ügyvédi Kamara elnöke köszöntötte a résztvevőket, kiemelve a tradíció fontossága mellett a jogi hivatásrendek megújulási képességének fontosságát, a jogász hivatás felelősségét, és a kereskedelmi jog történeti jelentőségét a gazdasági bizalom fenntartásában.

MÚLT ÉS JÖVŐ A KERESKEDELMI JOGBAN

Az első szakmai szekciót Prof. Dr. Wopera Zsuzsa, a Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet elnöke, a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának egyetemi tanára moderálta. A szekció középpontjában az 1875. évi Kereskedelmi Törvény jogtörténeti jelentősége és a jelenkori üzenetének relevanciája állt. Wopera Zsuzsa hangsúlyozta: a szervezők az egykor korszakalkotó „KT” előtt egy olyan modern szemléletű konferenciával kívánnak tisztelni, amely a kereskedelmi jogot „múlt és jelen”, „tradíció és innováció” kontextusába helyezi.

A konferencia szakmai programját Prof. Dr. Menyhárd Attila, az ELTE Állam- és Jogtudományi Karának egyetemi tanára, a Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet Magánjogi Kutatócsoportjának vezetőjének előadása nyitotta meg. Menyhárd Attila rámutatott, hogy a Kereskedelmi Törvény a magyar gazdasági jog dogmatikai kiindulópontjaként ragadható meg. A törvény nem csupán intézményeket szabályozott, hanem olyan jogi gondolkodásmódot honosított meg, amely a gazdasági dinamizmus és a jogbiztonság összehangolására törekedett.

Ezt követően Prof. Dr. Papp Tekla DSc., a Nemzeti Közszolgálati Egyetem egyetemi tanára, az Összehasonlító Magánjogi Kutatóműhely vezetője a globális gazdasági kihívások fényében értelmezte újra az 1875. évi törvény alapelveit, hangsúlyozva a kereskedelmi jog adaptív jellegét, kiemelve a modern kori fenntarthatósági elvárások és a jogi megfelelés újkori kihívásait és nemzetközi trendjeit.

A szekciót Dr. habil. Tóth András, a Gazdasági Versenyhivatal elnökhelyettesének előadása zárta, amely az online kereskedelem és a platformgazdaság összefüggésében vizsgálta a klasszikus kereskedelmi jogi alapelvek továbbélését, határozott kritikával, illetve a fogyasztói társadalom jelenségeinek modern kori ellentmondásait, és hangsúlyozva a szabályozó mellett a piac szereplőinek felelősségét is.

TRADÍCIÓ ÉS INNOVÁCIÓ – KERESKEDELMI TÁRSASÁGOK, VÁLLALATI KAPCSOLATOK, KERESKEDELMI JOGI HAGYOMÁNY VÁLTOZÓ KÖRNYEZETBEN

A „tradíció és innováció” tematikájának a szervezők két önálló blokkot szenteltek. A konferencia második szekciójának moderátora Dr. Pázmándi Kinga PhD, a Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet elnökhelyettese, a Magyar Jogász Egylet elnökségi tagja volt. A szekció a társasági jog, a vállalati struktúrák és a versenyjog fejlődését állította középpontba.

Prof. Dr. Barta Judit tanszékvezető, a Miskolci Egyetem és a Nemzeti Közszolgálati egyetem egyetemi tanára a digitalizáció társasági jogra gyakorolt innovatív hatásait, és annak

kereskedelmi jogi jelentőségét elemezte, míg Prof. Dr. Boóc Ádám DSc., a Károli Gáspár Református Egyetem tanszékvezető egyetemi tanára a hazai személyegyesítő kistársasági formák, a közkereseti és a betéti társaság normatív kereteinek történeti gyökereit és modern transzformációs kontextusát és annak értelmezési tartományait mutatta be. A szekció zárásaként Prof. Dr. Nagy Csongor István DSc., a Szegedi Tudományegyetem tanszékvezető egyetemi tanára a versenyjog XIX. századi alapjait és XXI. századi kihívásait állította párhuzamba, egyedi módon rámutatva a kereskedelmi jog és a versenyjog szoros történeti és modern kori kölcsönhatására.

A konferencia harmadik szekcióját Prof. Dr. Szikora Veronika, a Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának dékánja moderálta. A szekció előadásai a szabályozási keretek, a szokásjog, a biztosítási jog és a képviselőlet fejlődését vizsgálták.

Elsőként Prof. Dr. Lévyáné Fazekas Judit, egyetemi tanár, a Magyar Jogász Egylet elnökségi tagja a kereskedelmi törvény szabályozási logikáját elemezte, a hazai és nemzetközi jogfejlődés kölcsönhatásába ágyazva azt, míg Prof. Dr. Miskolczi Bodnár Péter, a KRE tanszékvezető egyetemi tanára a kereskedelmi szokások jogfejlődését, egykori és mai szerepét, azoknak a bírói gyakorlatban való megjelenését vizsgálta, haladó, jelenkori szemlélettel mutatva be a szokások gyakorlati jogértelmezésben megragadható, máig ható jelentőségét. Dr. Zavodnyik József, ügyvéd a biztosítási ügyletek szabályozásának történeti jelentőségére utalva érdekes és szemléletes betekintést nyújtott a biztosítási ágazat dinamikus térnyerésébe és annak főbb sarokpontjaiba, végül Dr. Bodzási Balázs PhD, közjegyző, a KRE egyetemi docense, a Magyar Jogász Egylet kutatási igazgatója a képviselőletre vonatkozó szabályok történeti kontextusának bemutatásával a jogintézmény fejlődését elemezte a Kereskedelmi Törvénytől napjainkig.

A konferenciát élénk érdeklődés kísérte, ami egyértelmű igazolása annak, hogy a Magyar Kereskedelmi Törvény 150 éves öröksége nem pusztán jogtörténeti emlék, hanem élő hivatkozási pont a modern gazdasági jog számára. A Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet küldetésével összhangban a rendezvény a jogfejlődés folytonosságát, a tradíció és innováció termékeny kapcsolatát állította a középpontba, hangsúlyozva a magyar kereskedelmi jog európai és nemzetközi beágyazottságát.

Kovács Bálint:

GLOBÁLIS KIHÍVÁSOK ÉS JOGI VÁLASZOK: A VÁLTOZÓ NEMZETKÖZI GAZDASÁGI RENDRŐL A 2025-ÖS SIEL TAJPEJ KONFERENCIÁN

A Nemzetközi Gazdasági Jogi Társaság (Society of International Economic Law – SIEL) a nemzetközi gazdasági jog tudományos közösségének egyik legfontosabb globális fórumát jelenti. A 2008-ban alapított társaság célja, hogy az interdiszciplináris, nyitott és elméletileg megalapozott párbeszédet elősegítse az egyre összetettebbé váló globális gazdasági szabályozások kapcsán. Tagjai között egyaránt megtalálhatók

akadémikusok, kutatók, gyakorló jogászok, nemzetközi szervezetek munkatársai és állami tisztviselők, akik a nemzetközi kereskedelmi jog, beruházásvédelmi jog, nemzetközi pénzügyi jog és egyéb gazdasági témák jogi aspektusain dolgoznak. A társaság egyik legnagyobb visszatérő eseménye a kétévente megrendezett *Biennial Global Conference*, amely mindig kiemelkedő tudományos és szakmai jelentőséggel bír.

A SIEL 2025-ös, kilencedik világkonferenciáját Tajvan fővárosában, Tajpejben rendezték meg, a National Taiwan University (NTU) Jogi Karának, valamint az Asian Center for WTO & International Health Law and Policy-nek a szervezésében. A háromnapos eseményre mintegy 300 résztvevő érkezett a világ különböző pontjairól – részben személyesen, részben online csatlakozva –, ami jól mutatja a nemzetközi gazdasági jog iránti folyamatos elkötelezettséget és érdeklődést. A rendezvény nemcsak a szakmai tudásmegosztás platformjaként szolgált, hanem kiváló alkalmat biztosított új együttműködések kialakítására, nemzetközi kapcsolatok építésére és a kollegiális közösség megerősítésére.

A konferencia *Navigating New Horizons: International Economic Law in a Changing World* címmel azt a kérdést állította középpontba, hogy miként képes a nemzetközi gazdasági jog alkalmazkodni a változó geopolitikai és gazdasági környezethez. A nyitóplenáris során Ing-Wen Tsai, Tajvan volt elnöke – aki korábban kereskedelempolitikai kérdésekért felelt minisztériumi pozícióban – a szabályalapú multilaterális rend megőrzése mellett foglalt állást. Hangsúlyozta: csak ezen szabályokra épülő, kiszámítható struktúra biztosíthatja a kisebb és közepes államok számára is az érdemi részvételt a globális gazdasági életben.

Ezt követően Gregory Shaffer, a Georgetown University professzora arra mutatott rá, hogy a joguralom és a nemzetközi gazdasági jog közötti kapcsolat egyre inkább kiéleződik a nagyhatalmi geopolitikai konfliktusok erősödésével. Az Egyesült Államok vezető szerepének átalakulása, valamint a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) vitarendezési mechanizmusának bénultsága súlyos kérdéseket vet fel a multilaterális jogi keretek jövőjét illetően. A konferencia későbbi szekcióiban visszatérő témaként jelent meg a nemzetbiztonsági kivételek szabályosulása, a kereskedelempolitikai egyoldalúság térnyerése, és a nagyhatalmak közötti technológiai verseny hatása a gazdasági jogi normarendszerre.

Az egyik legfontosabb panelbeszélgetés a félvezetők szabályozási kérdéseit vizsgálta, közvetlenül a nyitóbeszéd után. Az itt elhangzott előadások rávilágítottak arra, hogy a technológiák kettős felhasználása (civil és katonai célra egyaránt alkalmazhatók) különösen érzékeny területtette az iparágat. A Kínával szembeni exportkorlátozások jogi megalapozása és következményei kapcsán élénk viták bontakoztak ki, amelyek megmutatták, hogy a nemzetbiztonságra hivatkozó kivételek alkalmazása egyre inkább normává válik a nemzetközi gazdasági kapcsolatokban. Ez nem csupán a civil célú technológiai együttműködések visszaszorulását eredményezi, hanem rendszerszinten kérdőjelezi meg a WTO egyik alapelvét, a diszkriminációmentességet is.

A konferencián megszervezett négy kerekasztal- és 28 panelbeszélgetés valójában mind a fenti kérdések

egy-egy részletét boncolgatta. A félézetők kapcsán megjelenő nagyhatalmi verseny és az ebből fakadó korlátozó intézkedések által jelentett kihívások mind egy helyen jelennek meg, viszont ezek külön-külön más területeken is megjelennek. A beszélgetésekből egyértelműen kirajzolódott, hogy a félézetők mellett tehát több más stratégiai iparág is hasonló kihívásokkal néz szembe, így különösen az elektromos járművek gyártása, az akkumulátortechnológia, a mesterséges intelligencia, a kvantumszámítás, valamint a kritikus nyersanyagok kitermelése és feldolgozása. Ezeken a területeken az államok fokozódó igyekezettel próbálnak technológiai autonómiát elérni, illetve kontrollt szerezni a nemzetközi értékláncok felett. E törekvések jelentik a szabályalapú nemzetközi gazdasági kapcsolatok joga számára a legnagyobb kihívást.

A nemzetközi beruházásvédelmi rendszer, különösen a vitarendezési mechanizmus jelenlegi formája is kritika tárgyát képezte, számos előadás foglalkozott a rendszer reformigényével, például a viszontkeresetek alkalmazásával, harmadik fél általi finanszírozással és újabb modellek kialakításával. A fenntarthatóság, klímaváltozás és iparpolitika kapcsolata szintén hangsúlyos szerepet kapott, ahol a résztvevők a zöld technológiák szabályozásáról, az élelmiszer-biztonság kérdéséről és az importárak karbonintenzitását ellensúlyozó mechanizmus WTO-megfeleléséről vitatkoztak. A zöld átmenet kereskedelmi jogi vonatkozásait a fejlődő országok szempontjából is elemezték.

A digitális gazdaság kihívásai és a digitális kereskedelem szabályozása is előtérbe került, többek között az e-ke-

reskedelem szabályozása, a digitális szakadék, valamint az adatbiztonság és nemzeti szabályozási önállóság összefüggései mentén.

A geopolitikai verseny és gazdasági kényszer eszközeinek nemzetközi jogi megítélése szintén részletes elemzés tárgyát képezte. A nemzetbiztonsági kivételek jogszerűsége, az USA–Kína közötti gazdasági szembenállás, valamint a szankciók, pénzügyi eszközök és tartalékok befagyasztásának kérdései több szekcióban is vitát váltottak ki.

Bár a konferencián Magyarországról más résztvevő nem érkezett, hazánk szerepe több kontextusban is megemlítsésként került. Különösen a technológiai verseny kapcsán Magyarország fontos regionális szereplőként jelent meg, különös tekintettel az elektromosjármű-iparban és az akkumulátorgyártásban betöltött szerepére. Emellett kiemelt figyelmet kapott, hogy hazánk – az Európai Unió tagjaként – belső szereplőként alakítja az egyik legjelentősebb globális gazdasági integráció kereskedelempolitikáját, így közvetve aktív formálója a globális kereskedelmi szabályozásnak is.

Az élénk kérdések, hozzászólások és szakmai eszmecserék tették igazán emlékezetessé az eseményt. A szervezők pedig kivételes professzionalizmussal és vendégszeretettel járultak hozzá a konferencia sikeréhez. A rendezvény nemcsak a nemzetközi gazdasági jog jelenlegi állapotának pontos lenyomata volt, hanem a SIEL köré tömörülő szakmai közösség elkötelezettségének megerősítése is – a szabályalapú gazdasági együttműködés védelme és megújítása érdekében.

